СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 274. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 23-го листопаду, 1936. — VOL. XLIV. No. 274. Jersey City, N. J., Monday, November 23, 1936. THREE CENTS

ЗА СТУПНЕВУ ЛІКВІДАЦІЮ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ

ВАШИНҐТОН. — На нарадах головної управи Торговельної Палати Злучених Держав обговорювано звіт Комітету Безробіття. Стверджено, що від 1933 р. дано роботу приблизно 8,500,000 безробітних. Від травня 1935 р. дано роботу яким трьом міліонам безробітних. А тепер є таке положення, що приватний бизнес міг би дати працю ще яким чотирьом міліонам. Супроти цього треба, на думку бизнесменів, повести акцію в такий спосіб, щоб відтяжити державу від величезних видатків на допомогу безробітним. А це можливе тільки тоді, коли приватний бизнес візьметься надобре до ліквідації безробіття. Представники бизнесу є того переконання, що це станеться. І тому є за те, щоб уряд зачав ліквідувати державну допомогу безробітним. У згаданім звіті кажеться, що така ліквідація допомоги не може наступити відразу, а тільки ступнево, в міру цього, як бизнес буде давати щораз нову працю безробітним.

З МІЖРОБІТНИЧОЇ БОРОТЬБИ.

ТАМПА. — Боротьба, яка ведеться від довгого часу між Американською Федерацією Праці й Комітетом за Промислову Орґанізацію, довела до цього, що А. Ф. Праці наложила бойкот на „Амалґамейтед Клотінґ Воркерс оф Амеріка", уневажнюючи її юнійну марку. Сталося це тому, що ця юнія симпатизує з Комітетом за Промислову Орґанізацію. А. Ф. Праці рішила, що властиво юнією кравців чоловічих і дитячих одягів є „Юнайтед Ґармент Воркерс".

БОГ СТВОРИВ ВУГІЛЛЯ ДЛЯ ВСІХ.

ПАТСВИЛ (Пенсилвенія). — Вугільні „бутлеґери" беруться орґанізовано до оборони свого „бизнесу". Для цеї цілі вони створили орґанізацію „Індепендент Антресайт Майнерс Асосіейшен", котра вже начисляє яких 8,000 членів. Цею зорґанізованою силою вугільні „бутлеґери" хочуть змусити вугільних баронів, власників вугільних територій, щоб не перешкаджали їм у їхнім „бизнесі". Ці „бутлеґери" подають на свою оборону, що нужда змусила їх братися за „бутлеґерство", бо з цього, що вони одержували титулом допомоги, було неможливо вигодувати родину. А крім цього, кажуть „бутлеґери", сам „Господь вложив у пенсильвенійські гори вугілля на те, щоб з нього могли всі користати". А тимчасом це вугілля загарбала виключно для себе „захланна багата кляса".

ПОТЬОМКІНСЬКІ СЕЛА В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Вертаються часи російської цариці Катерини і князя Потьомкіна. Як Катерина рішилася відвідати Україну, пливучи Дніпром, Потьомкін казав будувати над берегом ріки штучні села, щоби похвалитися перед царицею, як процвітає Україна під її владою. Цю історію нагадують тепер в Арґентині, коли уряд намагається зігнати з цілого краю стада худоби в околиці при тім залізничім шляху, яким буде їхати президент Рузвелт. А робить це уряд тому, що президент Рузвелт виявив бажання, що хотів би побачити, як то випасають в Арґентині худобу.

НЕ БУДЕ ВІЙНИ ЯПОНІЇ ЗІ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ.

НЮ ЙОРК. — Так казав Гірозі Саїто, японський амбасадор у Вашинґтоні. І твердив, що такої самої думки є всі японці й американці. До цього додав, що Японія хоче тільки поширити свій ринок збуту, а це станеться тоді, як настане спокій у Китаю. А тих кілька міліонів долярів, що їх витрачує Америка на закупно японських товарів, не можуть бути причиною непорозуміння між обидвома державами. Бо це така мала дрібничка, що вона не може бути брана навіть під серіозну увагу.

ВАШИНҐТОН НЕ РАХУЄТЬСЯ З ПОГРОЗАМИ ФРАНКА.

ВАШИНҐТОН. — Вашинґтонський уряд одержав осторогу, видану ґенералом Франком, провідником еспанських повстанців, у якій цей ґенерал заповідає бльокаду Барсельони, а з тим і небезпеку для тих чужинецьких кораблів, що, не зважаючи на бльокаду, будуть у барсельонській пристані. Уряд дає до пізнання, що його не обходить заповіджена Франком бльокада і видана ним осторога. Ні одного ні другого він не визнає. Але до цього слід додати, що урядові не було тяжко це заявити, бо в Барсельоні, ні в її сусідстві нема ніяких американських кораблів.

УКРАЇНЦІ В УРУҐВАЮ.

В републиці Уруґвай живе поважне число української еміґрації, яка починає творити свої просвітні гуртки та вести просвітньо-орґанізаційну діяльність. Найсильніший гурток українців є в столиці Уруґваю, Монтевідео, де існує українське товариство „Просвіта", яке провадить дооить живу діяльність, гуртуючи в своїх рядах чимраз більше число нашого громадянства. Це товариство є в сталому звязку з тов. „Просвіта" в Арґентині, має свою бібліотеку, Аматорський Гурток, які постійно розвиваються.

ПАЧКУВАЛИ БРИЛЯНТИ В ОВОЧАХ.

У варшавському почтовому уряді викрили незвичайне митне ошуканство, придумане в той спосіб, що до одної варшавської гуртівні вислано біжутерію в пачках із сушеними овочами. В пересилці, в якій мав бути тільки сушений виноград, знайшли мужеський платиновий годинник, висаджений брилянтами і дві дамські платинові бранзолети, висаджувані також брилянтами. Проти орґанізаторів пачкарства розведено карне доходження.

ЗГОРІЛА ТРАВА НА ШИРОКІМ ПРОСТОРІ.

Сотки коней і худоби блукали по чорній степовій землі на просторі сто квадратових миль по одним з найгірших вогнів за 25 літ, що шалів 20 миль на полудне від Мус Джо (Канада). Вся трава згоріла. 10 годин горів вогонь між містечками Креcтвінд і Арчів, на просторі 20 миль довгім і пять миль широкім. Внаслідок того ситуація годівлі в тім дистрикті стала серіозна.

ПЯТА СПРОБА СПАЛИТИ ЦЕРКВУ.

В римо-католицькій церкві Морської Богородиці в Торонто (Канада) вибух вогонь, але пожарники в час його загасили. Це вже пятий вогонь у тій самій церкві цього року. Давніше — три роки тому — в пожарі тієї церкви згинув один пожарник. Поліція намагається викрити, кому йде про спалення тієї церкви.

СЕЛЯНИ ПРИПИНИЛИ ДОВІЗ ПРОДУКТІВ ДО МІСТ.

У Ковельщині (Волинь) від двох тижнів селянський страйк. Селяни не довозять рільних продуктів до міст, а в відношенню до страйколомів користаються терором і нищать їм товари. Страйк ведеться за підвишку цін рільних продуктів, скасування адміністраційних кар і впорядкування податкових справ.

ЗНОВ РІЖЕ ЖІНОК.

На вулицях Торонта (Канада) якийсь божевільний чоловік нападає на жінки і ранить їх бритвою. Давніше потяв бритвою кілька дівчат і жінок на вулиці й у склепах. Цим разом напав він на 25-літню дівчину на вулиці та бритвою порізав їй груди і зник. Дівчина в шпиталі, а поліція безрадна, бо не може знайти безумного виродка.

УЧИТЕЛІ ДІСТАЮТЬ МЕНШУ ПЛАТНЮ НІЖ ЗБИРАЧІ ВІДПАДКІВ.

На річній конвенції Учительського Інституту Йорк в Онтеріо (Канада) стверджено, що багато вчителів в тій провінції працюють за меншу платню, ніж звичайні „ґарбедж-мен", або збирачі відпадків. Багато вчителів дістають лише $400 річно. Вина є їх власна, бо в поданнях за посади знижують платню один перед одним.

ДОМАГАЄТЬСЯ СТЕРИЛІЗАЦІЇ БАТЬКІВ НА ДОПОМОЗІ.

У містечку Орілля, Онт., один з радних домагався переведення стерилізації на тих батьках, що, будучи на публичній допомозі, приводять на світ діти.

ПІДПАЛЮВАВ КОПИЦІ З ПІМСТИ ЗА ВІДМОВУ НІЧЛІГУ.

На терені шамотульського повіту занотували останніми часами ряд пожеж копиць сіна На слід попали припадком. В одній спаленій копиці Жепецького під Ґневами знайшли частини спаленого парасоля. Устійнили, що парасоль належав до бездомного волоцюги. Волоцюгу-жебрака схопили. Виявилося, що це умово-хворий. Він підпалював копиці сіна з пімсти за відмову нічлігу.

ТОВКЛА ШИБИ.

У Львові на Академічній вулиці схопили 37-літню Хану Ґріс, без заняття й без замешкання, яка намагалася збити каменем виставову шибу в фірмі „Вжос". У комісаріяті приведена заявила: „Маю такий напад, що мушу бити шиби". Підчас особистої ревізії знайшли в неї сховану в черевику посвідку про підмогу з віроісповідної жидівської громади. Підозрівають, що Хана Ґріс вибила недавно шибу в в ювелірському маґазині Ціпера на Марійському майдані. Божевільну відставлять шупасом до Перемишля.

НАЙБІЛЬШЕ НАРОДИН У НЕДІЛЮ.

Чехословацьке статистичне бюро, ведучи м. ін. від літ статистику народин відповідно до днів тижня, дійшло до цікавих вислідів. Ствердили, що є деякий постійний ритм у тому, як часто приходять діти на світ підчас тижня. Найменше чисел народин припадає на вівторок, збільшається в середу й у четвер, щоб знову зменшитися в пятницю й досягнути найвищої точки в неділю. Неділя це день, у якому приходить на світ у ЧСР найбільше число дітей. Причини цього факту досі не є достаточно вияснені. Та, здається, одно з них є фізіольоґічний вплив на жінки цілотижневої праці, а відсутність її в неділю.

ЖІНКА ЗАСУДЖЕНА НА СМЕРТЬ.

У Відні засудили Йосифину Люнер за катування й убивство служниці на кару смерти. Муж убивниці, фабрикант фортепянів Люнер, за скривання злочину засуджений на 6 літ вязниці.

ЖІНКУ ВИСВЯЧУЮТЬ НА СВЯЩЕНИКА.

На річних зборах презбитерії в Мус Джьо 15. жовтня оповіщено, що 4. листопаду відбудеться в тім місті в церкві св. Андрія формальне висвячення (ординація) панни Лідії Ґручі на священика Злученої Церкви Канади. Буде це перше висвячення жінки на священика тої церкви в Канаді. Панна Ґручі дістала майже всю свою освіту в Саскачевані. В університеті Саскачевану вона дістала декрет бакаляра вільних штук і покінчила свої теольоґічні студії.

ЗІВ СКАЖЕНОГО ПСА.

Перед городським судом у Бучачі була цікава розправа за обраву постерункового в службі. Поліція шукала пса, якого підозрівали в скаженині. Цей пес, як довідалися, перебував у господаря Івана Дзівенка в Трибуківцях, коли Бучача. Дзівенка запитався постерунковий, де є пес, а Дзівенко відповів, що він пса зїв. На таку відповідь постерунковий обвинуватив його за легковаження й образу в службі. Обвинувачений також на розправі ґоворив, що зїв пса, а на доказ заявив, що готовий зїсти ще одного пса, але вже на салі розправ. Справу відрочили, щоби покликати свідків.

РОЗСТРІЛИЛИ КАМЕНСЬКОГО-ДОМБСЬКОГО.

Польські часописи пишуть, що в Москві розстрілили колишнього соціял-демократа з бувшої Конґресівки, Домбського, який перебував у ССР під псевдонімом Каменського. М. ін. тому два роки оголосив він друком „Історію польського письменства", розуміється з польського становища. Тепер підозрівали Каменського - Домбровського в троцькізмі.

ШКОЛИ ДЛЯ МАТЕРЕЙ.

У Німеччині відбувається під патронатом партійних чинників акція підготови жінок до сповнення обовязків материнства. Ця акція, що полягає на новітніх науково-виховних методах, розвивається з кожним роком. Число шкіл „для матерей" постійно росте. Число абсольвенток цих шкіл було в часі від липня до грудня 1934-го р. 62,000, а в першому півроці 1936-го р. 281,000.

ХЛІБ З КАВИ.

В Бразилії забагато кави. Пробували там уживати кави до палення в печах, до брукування вулиць, також затоплювано її в морю, щоб удержати ціну на решту запасів. Тепер наспіли з Бразилії вісти, що кільком бразилійським хемікам удалося випекти з кави новий рід хліба. Цей хліб продукують з кавової муки й зі звичайної муки. Такий хліб незвичайно смачний і поживний.

ДЕФРАВДАЦІЯ В ТЕАТРІ.

У міському театрі в Ґрудзондзі, яким заряджує Союз Леґіоністів, адміністратор театру, Людвик Лидко, міський радний, здефраудував 1,400 зл. Справу віддали до суду.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У СОВЄТАХ

МОСКВА.—В Новосибірську, що є осередком копалень вугля в західнім Сибірі, ведеться великий політичний процес проти одного німецького інжиніра і восьмох совєтських, серед яких знаходимо такі назви як Леоненко, Ляшенко, Коваленко і т. п. Совєтська влада закидає їм саботаж ів добуванню вугля. Закидають їм теж „троцькізм". Дивне те, що засуджені зрезиґновано признаються до всього, що їм закинули, подібно, як це було в процесі проти Зіновієва і Каменєва. Усім їм грозить кара смерти.

МОСКВА ЛЮТА НА АНҐЛІЮ.

МОСКВА.—Совєтські офіційні часописи „Ізвестія" і „Правда" поміщують гострі статті проти анґлійського міністра Ідена за те, що він сказав, що Совєти більше нарушили невтральність супроти Еспанії, ніж Німеччина й Італія. Іден веде провокаційну політику — говорить „Правда" — і він станув по стороні фашистівських підпалячів війни".

НАЦІОНАЛІЗМ В УКРАЇНІ.

КИЇВ. — Київський часопис „Більшовик" доносить, що в школі міста Лубні, полтавської округи, викрито серед учеників велику українську націоналістичну орґанізацію, на чолі якої стояв учитель ботаніки, Савченко. Ученики збиралися враз з учителем у лісі, ніби для науки природи, а фактично для націоналістично-революційної підготови. Щоби практично випробувати свої сили, ця орґанізація робила напади на ріжні совєтські установи. В одному такому нападі, на совхоз і поліційний участок у Миргороді, члени цеї орґанізації попали в руки поліції і в той спосіб удалося розкрити цілу орґанізацію.

ПРОТЕСТ СОВЄТІВ У ЯПОНІЇ.

ТОКІО. — Совєтський представник у Токіо, Юренєв, зложив у японському міністерстві офіційний протест проти угоди, що її заключила на днях Японія з Німеччиною в ціли спільного поборювання комунізму. Юренєв говорив, що Японії з середини ніякий комунізм не грозить, і ця угода криє в собі тайне порозуміння Японії і Німеччини щодо военного нападу на Совєти. Японський міністер Гірота не дав на це ніякої безпосередньої відповіди.

ІТАЛІЯ РІШЕНА ВЖИТИ ЗБРОЇ.

РИМ. — Італійський журналіст Вірджініо Ґайда, який фактично є вістуном ідей уряду, помістив у „Джорнале д' Італія" статтю, в якій між іншим каже: „Треба сказати зовсім виразно, що Італія не допустить до цього, щоб якийсь відлам червоної революції, якась нова база встановилася на побережжі Середземного моря, на еспанській землі. Маючи це на увазі, антикомуністична оборона Італії і Німеччини в Европі, а Японії в Азії, буде не тільки пасивна, але й відштовхуюча, хоч може не напаслива. Вона буде така, щоби протиділати ефективно совєтському наступові і діланню комуністичних комітетів".

НІМЦІ КРИТИКУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ТЕНКИ.

БЕРЛІН. — Один з найповажніших німецьких військових журналів, „Мілітер Вохенблятт", містить статтю свого знавця від военних тенків, у якій говорить, що американські військові тенки, хоч мають велику рушальну скорість, до боротьби вони не дуже надаються і можна їх зачислити до другорядних. „Видно, пише цей журнал, американці мають амбіцію, щоби повторити вс іті помилки, які европейські конструктори мають уже за собою".

ХТО КОМУ ПОМАГАЄ В ЕСПАНСЬКІЙ РЕВОЛЮЦІЇ?

ПЕРПІНЯН (Франція). — Спеціяльний поїзд, наповнений 1,300 французькими, бельгійськими, голяндськими і швайцарськими добровольцями, переїхав з Франції в Еспанію, щоб узяти участь у боротьбі по боці лівого уряду. Добровольці зібралися були наперед на передмістю Парижа і звідти посувалися в напрямі еспанської границі, затягаючи по дорозі все нових добровольців.

ЕСПАНСЬКІ ЛІВІ РОСТУТЬ У НАДІЇ.

МАДРИД. — Для еспанських лівих приходять усе нові підмоги з заграниці, що орґанізуються з ріжних інтернаціональних елементів, ворожо наставлених до фашизму. На днях прибули до Мадриду відділи антифашистівської міліції, а також відділи німецьких добровольців, прихильників науки Маркса. Всі вони дуже добре одягнені й озброєні. Що дня прибувають також до Мадриду нові транспорти літаків і амуніції. Ті чужинці, що, машируючи вулицями Мадриду, кричать „Хай живе лівий еспанський уряд!", скріпляють мораль оборонців Мадриду, як теж самі скріпляють завзятий опір еспанським революціонерам.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ТРЕТЬОЇ ПАРТІЇ?

Підчас останніх краєвих виборів в Америці виринули факти, які знову підняли питання повстання в Америці „третьої партії", питання, що незадовго може стати одним з найважніших питань американської внутрішньої політики.

Якщо ця партія справді повстане, то буде це без сумніву партія робітнича, себто партія, що заступає виразно й виключно інтереси робітників, у протиставленню до інтересів підприємців, заступлених старими партіями. На тенденцію в цьому напрямі показує не тільки досвід у чужих краях, головно в краях, що подібно, як Америка, спершу теж признавали тільки дві партії, але й певний хід подій у самій Америці.

Підчас останніх виборів виступали такі „треті партії". Такою третьою партією була, наприклад, нова Партія Злуки, що повстала з трьох політичних ґруп, себто прихильників д-ра Тавнсенда, о. Коклина й конґресмена Лемке. Ця партія при виборах соромно провалилася. Не дивлячися на гучну й коштовну акцію, вона зібрала всього тільки 650,000 голосів.

Виступали при виборах теж давні „треті партії", себто соціялістична й комуністична. Для них теж вибори випали фатально. Соціялістичний кандидат, що в 1932-гім році зібрав був близько 900,000 голосів, при цих виборах зібрав лишень одну третину того. Комуністичний кандидат у 1932-гім році зібрав був 103,000 голосів, при цьогорічних виборах не більше як 60,000. Соціялістична Робітнича Партія, що в 1932-гім році зібрала 33,000 голосів, тепер зібрала мізерних 7,000.

Ці висліди показують, що відай ні Партії Злуки, ні ніякій партії соціялістичній ні комуністичній не судилося відограти в Америці ролю „третьої партії". Та з цього ще не виходить, що тенденція за третю партію пропала. Якраз при цих виборах ця тенденція проявилася незвичайно сильно, не дивлячися на формальне голосування на кандидатів великих двох партій. При цих власне виборах більше, як при якихнебудь попередніх, робітники йшли до виборів як робітники, себто думаючи про свої інтереси як робітників. Ославлений „обвал за Рузвелта" нині загально приписують якраз цьому почуванню американського робітництва. Вказувало би на це й те, що в деяких околицях Рузвелт дістав несподівано велику масу голосів з боку зовсім нових і доривочно зорґанізованих політичних тіл. Наприклад, у Ню Йорку Американська Робітництва, дала Рузвелтові 300,000 голосів.
бітницнва дала Рузвелтові 300,000 голосів.

З цих фактів видно, що американське робітництво починає вже демонструвати своє бажання виступати при виборах як самостійне політичне тіло. Чи вспіє воно скристамізувати це бажання в відповідну полтіичну орґанізацію до наступних президентських виборів, не знати, але відай сумніву не може бути, що туди йде тенденція розвою.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРОФЕСОР ПРО БУКОВИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(З мого римського щоденника).

Коли я йшов до професора Джорджія, я дуже мало про нього знав.

Знав тільки, що для полагодження одної дрібної української справи, звязаної з нашим еміґрантським життям, я мав звернутися до проф. Джорджія; а поза тим — нічогісінько.

Знав іще, (властиво не знав, а здогадувався), що він є дуже чемною й ласкавою людиною, бо бодай таке враження зробила на мене наша перша розмова телефоном, коли я просив його призначити мені побачення. Знав також (властиво повірив його запевненням), що він чимало чув про мене і буде радий зі мною познайомитися.

Але — як можете здогадуватися — все це моє „знання" було досить непевне, як і непевна була справа, що мене до нього гнала. Фактично проф. Джорджі був для мене порожнім іменням.

Та наша зустріч виявила, що бодай здогади були правдиві; чемність була зразкова, і полагодження справи — бодай у потенції — котилося по добрих рейках. І коли все вже було — бодай у потенції — полагоджене, прийшло пояснення:

— Я, бачите, мав нагоду зустрічатися з багатьома українцями і мав поміж ними приятелів.

— О-о! — здивувався я. — Деж саме?

— В Румунії, в Букарешті, в Басарабії й головно в Чернівцях, де я пять років був лектором італійської мови в університеті.

— А-а! Колиж саме?

— Та саме тепер. Я допіру два місяці звідти. Мав нагоду приглянутись до українського життя. І тут хочу сказати дещо, що певно вам буде приємне: буковинські українці залишили в мені найприємніше враження. Нераз подивляв я їх духову силу, їх національний ідеалізм, їх зорґанізованість.

— Дійсно, мені це дуже приємно чути... особливо від стороннього спостерігача. І то тим більше, що, порівнюючи буковинське українське життя, наприклад, з галицьким, мені, що здалека до цього приглядався, воно уявлялося в далеко менше рожевих фарбах. Адже румуни провадять безоглядну денаціоналізаційну політику. З українських шкіл не лишилося й сліду.

— Я те знаю... Бачите, Румунія сама тепер хвора. І тому вона нервується й боїться. Тому вона кидається на всі боки. То намагається вязатись із советською Росією (ціла політика Тітулеску була до того скермована), то тягнеться до націстівської Німеччини й переймається расистівськими теоріями... Але те все перейде. Румунія мусить з часом видужати. Советська отруя захопила досить широкі кола населення: напр., жидівство мало не все комунізуюче. І тому знаходять і там добрий ґрунт расівські теорії. Але українське населення виявляє високий рівень національної й політичної зорґанізованости й успішно борониться від наступів комунізму й шовінізму. Я певний, що з переродженням Румунії буковинські українці ще відограють чималу ролю. Мусите також знати, що хоч у себе румунські власті переводять гострий антиукраїнський курс, то щодо загальної української проблеми всі румуни, крім совєтизуючих, однодушні; всі вони хотять незалежньої української держави, що відділилаб їх від Москви. Тепер цей контраст між внутрішнім курсом і бажанням зверхньої політики ще не дається примирити, але з переродженням Румунії, що має прийти, справа стане інакше.

— Хотів би я мати ваш оптимізм, пане професоре, але покищо, на жаль, українці під Румунією втратили багато з того, що мали навіть під Австрією.

— Маєте прегарних професіоналістів, що тримають високо прапор української культурности. Лікар Залозецький — найкращий лікар на цілі Чернівці. Його брат — відомий знавець історії мистецтва. Знаю кількох професорів ґімназій, що заслугують на титул „апостолів правди і науки".

Він дав кілька ймень, що, на жаль, не були мені відомі.

— Як для кого, — закінчив італійський професор нашу розмову — а для мене нема сумніву, що українській нації призначено відіграти велику ролю в історії східньої Европи а запорукою того: відпорність українських народніх мас та ідейність їх інтелігентних провідників.

Я поніс цю віру професора, як дорогу перлину, в мойому серці.

Евген Онацький,
Рим.

РІВНОВАГА ПРАЦІ Й КАПІТАЛУ

Комуністично - соціялістична фільософія з її матеріялізмом, заником індивідуальности і безбожництвом є противна характерові українського народу. Це вже відоме. Та багато наших людей попадають іще в сумнів, коли зачнуть підходити до цеї справи з чисто економічного боку. Причина цьому така, що економічна кріза підорвала капіталістичний устрій. Багато людей нині питаються себе: що варт той устрій, у якому маґазини наладовані крамом, а люди ходять без роботи і терплять нужду і голод, якщо їх не удержує держава? Питання безперечно слушне і заразом гірке. Приватний капіталізм дійсно хворіє. Але це ще питання, чи тому, що він хворіє, треба його зовсім усунути, зовсім вирізати, чи може треба його лікувати з хвороби й старатися його знову привести до повного здоровля. Бо ми знаємо, що як він був здоров, то виконував не кепську функцію. Хто виконуватиме цю функцію, коли ми усунемо його? Коли вирізати з орґанізму сліпу кишку, то ще можна жити. Але чи можна жити, вирізавши шлунок? Та щоб відповісти на це питання, треба наперед рішити, чи приватний капіталізм це „шлунок", чи може тільки „сліпа кишка".

Ми знаємо, що приватний капіталізм до певної міри створив нинішню цивілізацію. Тепер і робітник досягнув такого життевого рівня, себто може так одягнутись, так мешкати, так прокормитись і мати такі життеві приємности, про які ще сто літ тому навіть не міг мріяти. З другого боку ми також знаємо, що є ще на світі такі краї, в яких панує страшна біда, в яких їдять нужденний харч і називають впрост неймовірною казкою оповідання, що десь там в Америці навіть найбідніший чоловік їсть що дня помащену страву, а навіть має що дня кусок мяса. Про авта, радія, кіна, театри й інші приємности то вже і не говорити. Це вже не поміщується у їх головах". Чомуж у тих краях панує така страшна нужда? А тому, що там брак приватного капіталу. В них приспаний дух приватного капіталізму, нема серед них одиниць, які зуміли би розглянутися в положенню і з цього положення, при помочі свого досвіду, своєї підприємчивости, своєї витревалости, викресати капітал, маєток, який і їх самих зробив би багачами і збагатив би інших. (У деяких випадках цю нужду викликують чужі наїзники, але це вже не чисто-економічна, тільки національно-політична справа).

Правда, що приватний капітал залишає надвишку витвору працьовників у своїм оруднанню. З приводу цього інтернаціональні соціялісти і комуністи, натягнувши маску „оборонців робучого люду", завзято поборювали і поборюють приватний капіталізм. Але що поставили комуністи в Советах на місце приватного капіталізму? Поставили державний капіталізм, який куди корстокіший від приватного.

Недомагання має на світі кожна суспільна система. Недомагання має також приватний капіталізм. Але ці недомагання треба обходити й усувати ріжними способами, а не нищити цілої системи, головно тоді, коли на її місце не можна ще поставити чогось кращого. Люди є звичайно захланні. Тому й захланність приватного капіталу перетягала і далі перетягає границі. Але цю захланність треба реґулювати і параліжувати іншими засобами, а в першій мірі орґанізованістю робітників. Коли прямуванням капіталу є залишити у своїм посіданню можливо найбільшу надвишку, то завданням робітників є добитися в зисках приватного капіталу якнайбільшої участи. Знищивши капітал, робітники знищать джерело зисків. А коли каптал доведе до вбожества загал, то знищить власно го консумента й через це сам на себе стягне руїну. Це знають провідники приватного капіталу і провідники праці; проте у цьому змаганню капіталу і праці мало рішає гуманність, милосердя й інші шляхотні почування, тільки рішає орґанізована сила. Тому робітники повинні орґанізуватись і через орґанізування творити свою силу. Хоч воно звучить парадоксально, то в орґанізованому робітництві, яке дорівнювалоб орґанізації капіталу, себто у рівновазі сил поміж капіталом і працею, лежить не тільки добробут краю, але також здоровля і довгий вік самого приватного капіталу. Це знають добре большевики, тому вони так запопадливо стараються здезорґанізувати робітництво в капіталістичних краях.

Завданням капіталістів є залишити у своїх руках якнайбільшу „надвишку" витвору. А завданням робітництва є збити цю „надвишку" до можливо найнижчої стопи. Та це ще не значить, що цю надвишку треба зовсім знести. Кожний бізнесмен, кожний власник фабрики, чи він уявляє собою одну особу, чи тисячі уділовців, мусить мати якусь нагороду за свої услуги, за свою ініціятиву, за свій досвід, за своє ризико; як теж мусить затримувати певну надвишку для віднови свого капіталу, що постійно зуживається і псується. Вкінці приватний капітал мусить задержувати певну надвишку для розбудови нових варстатів праці. Це останнє є одно з найголовніших його завдань. Бо не треба забувати, що наприклад у Злучених Державах Америки приростає що року „на чисто" пятьсот тисяч людей, які хочуть якогось заняття, щоб розпочати своє незалежне життя і завести свою родину. „На чисто" значить, що від цього числа вже відтягнено тих, що вмирають, і тих, що зі старости відходять з праці та бізнесу. Хто створить для них варстати праці, коли нарід спотребовуватиме все, що витворив, не затримуючи якоїсь частини набудуче?

Крайні інтернаціональні соціялісти і комуністи твердять, що приватний капітал уже пережився, що його треба усунути. Себто вони кажуть, що всі приватні маєтки, з виключенням річей особистого вжитку, треба сконфіскувати і передати зарядові держави. Комунізм говорить, що коли ми знесемо приватну власність, то не дамо тим можливости одиницям накопичувати в одних руках майно; в той спосіб охоронимо суспільність від сортування на вищі і нижчі верстви. Частинно воно правда. Знісши приватний капітал, можна до певної міри зрівняти всі кляси. Але як зрівняти? Можна зрівняти в той спосіб, щоб з усіх людей поробити не панів, тільки жебраків. У цьому відношенню большевизм може похвалитися чималими успіхами.

ЯК ГРИБИ ПО ДОЩІ...

Нові костели і „Доми Людове" на українських землях.

З кількох чисел нових польських часописів вибираємо дальші дані про зріст костелів і „домів людових" на українських землях:

Новий костел посвятили недавно в парохії Поворськ на Волині. Крім того викінчують ще 4 костели в інших місцевостях.

В містечку Будзанові, пов. Теребовля, посвятили угольний камінь під „дім людовий" Т. Ш. Л. Промовляв м. ін. повітовий староста Шрайбер; а премієр ґен. Складковський прислав на руки комітету будови 100 зл.

В найближчому часі відбудеться посвячення нововибудованого „дому людового" в Потічку, пов. Снятин. Дім збудовано заходом повітового старости і віцестарости при матеріяльній підтримці станиславівського воєводи і Фонду Праці.

В Тернопільщині відбулися знову посвячення двох „домів людових": у Яструбові і в Конопківці. В Яструбові віддано до вжитку „дім людовий" Т. Ш. Л. ім. старости Томаша Маліцького з вдячности за його заслуги як польонізатора Поділля і за вибудування згаданого дому. В Конопківці, пов. Тернопіль, новий людовий дім назвали ім. Станислава Сроковського. Сроковський був відомим польським діячем не тільки в тернопільськім повіті, але й на цілім Поділлі. „Людовий дім" у Конопківці посвятив о. кан. Недзєльський з Микулинець. В посвяченні взяли участь ріжні польські чинники з Тернополя під проводом пов. старости Маліцького. Промовляли: староста Маліцький, війт Ґедройць і голова будівельного комітету Подкуфка.

Так то заходом урядових чинників і при матеріяльній допомозі повірених їм урядів ростуть на наших землях польські станиці, як гриби по дощі. — („Діло").

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(60)

І так сталося. Володько швидко built вростає у тзерде середовище школи. Перший відкриває його вчитель, той самий, що не хотів його прийняти. Після першого запиту на лекції Володько виходить із честю. Другий підкреслює його вагу. Третій зміцнює і закріпляє її. Сусіди — перший Володимир Галабурда, другий Леонід Товстий, що не вимовляє літери р, мякшають, рохманіють. Вони ще, правда, величні й недосяжні, але погляди їх час від часу спадають із недосяжної висоти і на Володька. Решта товаришів також наближаються до нього міліметровими кроками. А Володько все росте, все ширшає. Ось він вже і ступає сміло. Якоїсь суботи достукується до бібліотеки. Там повно книг і Володько може їх читати. Просто — бери і читай. Скільки хоч, читай. Майн-Рід, Жюль Верн, Марк Твейн. Боже, скільки тих чудернацьких назв. Які дивовижні, які чудесні краї, які люди. Хібаж можна жити отак і не спробувати зробити мандрівку на місяць, познайомитися з чуденим капітаном Немо, обїздити з ним усі бігуни попід морями й океанами? А хібаж не золоті приятелі Том Соєр та Гок Фін? Хіба не розкіш проїхатися з ними по повних водах казкової Місісіпі, пережити стільки дивовижних пригод, здобути великі скарби? Так! Роскішно, гарно, чудесно! Добре погрузнути в таке життя, жити ним і ще раз жити, гризтися з потворами, поліпами його глибин, збогачувати себе скарбами найглибшого його дна, захованого там колишніми мандрівниками. Рости, ширшати. Знати всі сміхи, всі болі, всі роскоші душевного прагнення, що не знає тих меж, за котрими вже не знайшлосяб нічого, що притягалоб людську цікавість.

Революція росте. Смутні вістки долітають із далекої півночі. „Аврора", „Смольний". Большевики. Назви, що якось ширяться, ростуть, хвилюють мужиків.

— Земля і воля!

— Усе народові!

— Поміщицькі землі без викупу! Так. Без викупу. За що кров проливали? По десять десятин на душу.

Мов буревій летять домагання з душі мужика. Встав, оглянувся, на право й на ліво підозріло зирнув: можна! Так. „Слабода"! Скрізь „слабода". Ось ліси віковічні якоїсь княгині, що живе десь у Парижі. Он сіножаті, поля, двір. Підходь сміло, закладай пилку під товстючу сосну, вали її і при до себе.

Маленький чоловічок з „раскосимі очамі" осідлав імперію, пхнув на неї всі підземні сили. Розгойдався мужик, запінився люттю робітник. Солдат повертає цівку рушниці, гарматне гирло в обличчя „родіни". Зіркаті очі, засмальцьовані тупі носи. Стискаються кулаки і кривляться, в лють покусані, сині уста.

А в Києві „дєд Чорномор" зручною рукою кермує нервовою сектою „щірих". Грибами ростуть вони у спілки, союзи, комітети, ради. Зібрання, засідання, палкі слова, патлаті голови, звіти, привіти.

І поплили на села перші „оголошення". Ось і в Дермані на брамах приходської церкви, на липах коло Яна зявились вони на барвистому папері й „мовою" промовили: — Українці! Увага!

— Хто такі Українці? Звідки вони взялися? Далой! Чотирі роки з одного „котелка" їли і тепер відділяться. Не желаем! Сукини сини, під мужика підшиваються!

— Правильно! Далой!

Володько ходить до школи в товаристві Климового Петра. Обидва однолітки, сусіди, ще малими дітьми разом бавилися. Володькові кепсько. З дому ніяких вісток, а тут сталася прикрість. Нема білизни, розлітаються чоботи. Дядина вже нарікати пробує.

У саму прикру годину, коли берегами, куди треба ходити до школи, вода, мокрий сніг. Володькові чоботи „зовсім добрі", перешиті з Василевих, ганебно зраджують свого володаря.

Ось кваплятся хлопці до школи. Володько навмисне підкульгує на праву ногу, бо відчуває, що підошва зовсім відмовляється на далі триматися свого законного місця.

Гарна це година. Володько любив, коли оловяне небо заложить ціле склепіння, з якого виринають і легко спливають до низу лапаті пушинки. Вільхи стоять непорушно, мов птахи, що наслухують якусь небезпеку. На землі росте білий килим, що ліг геть скрізь — мокре не мокре, гора не гора. Он там килим промок і, видається, ніби там розлив хто рідкого олова. Там он зовсім чисто і мягко. Зайдіть от собі і сядьте отам під вільхою на кінчику. Сядьте, посидьте, послухайте, як тихо торкаються сніжинки сніжинок..

Але Володько з Петром не мають на це зовсім часу. Вониж кваплятся. Западенні перелази.. Скачи по них, мов скажена собака.

— Стій, — і Володько лайнувся. Клята підошва, брудна і мерзенна, з погнилими деревляними штифтами таки відлетіла. Он лежить, чортова паскуда, і кпиться з Володька. Червоні пальці ноги й собі вигулькнули з розквашеної онучі. Ага. Он як раз верба і під нею зовсім добре можна собі присісти. Володько й сам бачить те місце. Йде, сідає, стягає чобіт, розмотує онучу. Нічого не лишається іншого, як видерти з онучі страпка та добре загнуздати чобота. Щож іншого робити? Петро не хоче чекати. Але скорше. Чорт зна, які погані чоботи носить той Володько. Через них приходиться спізнитися до школи.

І спізнились. Учитель уже в клясі. Он сидить за катедрою. Розстелив свій журнал і перекликає учнів.

— Ааа, моє поважання, панове спізняйки! Ну, ну. Почекайте сідати. Постійте собі он там.

Хлопці стоять, усміхаються. Володьків чобіт бажав би десь провалитися краще крізь землю, ніж тут на очах усієї кляси сторчати.

— Ну, на місце, — сказав учитель. (Дальше буде).

Щастя в любові.

— Бачиш того пана? Вже йому минуло шістьдесять літ, а все ще має велике щастя в любові!

— Якжеж це?

— А так. Досі він нежонатий...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЗЕРКАЛО ГОЛОСУ.

Між ріжними винаходами, що їх недавно виставлено на виставі телефоновій у Ню Йорку, було дзеркало голосу.

Хтось із мовних пуристів готов запротестувати: як можна вважати слово „дзеркало" в відношенню до голосу? Адже дзеркало відбиває світло, а не голос!

Тимчасом люди й ґазети вже приняли загально назву дзеркала голосу. При помочі цього винаходу кожна людина може почути, як звучить її власний голос у телефоні. Коли людина говорить до телефону, спеціяльний інструмент „магазинує" цей голос і за хвилю передає його тому, хто цей голос з себе видав.

На віддання голосу є слова: відгук, відзвук, відгомін, луна, або чуже слово „ехо". Але чи віддає котре з тих слів поняття цього інструменту так, як фраза „дзеркало голосу"?

НАЩО ЗДАВСЯ ВИНАХІД.

Кажуть винахідники, що „дзеркало голосу" може придатися всякій людині на те, щоб осудити красу свого власного голосу в телефоні.

Отже всяка людина має голос певної краси. Себто голос можна мірити мірилом, що називається красою. Один голос красний, інший менше красний. У телефоні звук голосу трохи зміняється. Є голоси, що в життю красні, а в телефоні не красні. І навпаки.

Отже тепер при помочі „дзеркала голосу" кожна людина може переконатися, чи якийсь голос на телефоні звучить гарно. Всякий може сказати кілька слів до телефону, пождати кілька хвилин і „дістати назад" звук власного голосу.

НАСЛІДКИ.

Це все гарні запевнення, одначе чи правдиві вони? Коли голос на телефоні зміняється, то чи не зміняється він у „дзеркалі голосу"? Отже чи дістає людина назад свій голос так, як він звучить на телефоні, чи може тільки так, як він звучить на „дзеркалі голосу"?

А крім цього, це все гарно пізнати звук свого голосу на телефоні, одначе чи треба собі це дуже до серця брати, як там голос звучить на телефоні? Чи має це велике практичне значіння в життю? Че не є це небезпечно звертати на це забагато уваги? І як ми так станемо дивитися за такими справами, чи не заставить це деяких людей думати більше про звук свого голосу ніж про справу, про яку вони телефоном говорять? І чи, як уже в людей виробиться страх перед немилозвучністю їх мови, не знайдуться якісь хитрі людці, що негайно цей страх використають як рекет для себе, як це використовують уже страх людей перед задухою з рота або прищами на лиці?

ЧИ В АМЕРИЦІ Є СВОБОДА?

Таке питання розглядає з відношенню до вчителів нова американська книжка Говарда К. Біла під наголовком: Чи американські вчителі свобідні?

Очевидно, — скаже хтось, — що в Америці вчителі свобідні. Мають тут свободу всі люди, мають і вчителі.

Тимчасом автор згаданої книжки приходить до висновку, що американський учитель не знає свободи. Він не може вчити того, що він уважає за правду. Він не може молоді розкривати фактів так, як він їх бачить і знає. Він мусить вчити так, як йому кажуть, а не так, як він світ бачить.

ЩО ВАРТА НАВЧАННЯ БЕЗ СВОБОДИ.

Говард К. Біл описує ріжні наслідки браку свободи навчання в Америці. Є цих наслідків багато, та ні один з них не є такий страшний, як лицемірство.

Каже Біл, що лицемірство ще гірше, ніж боязливість. Його аж страх збирає на вид загального поширення лицемірства серед американського вчительства.

„Від одного кінця краю до другого дітей учать учителі, яких, якщо ми хотіли би бути реалістами, треба би назвати лицемірами".

ЛИЦЕМІРСТВО В ПРАКТИЦІ.

Звісно, легко назвати людину всяким іменем: трус, лицемір, фарисей, чим хочете. Та інша справа цей закид доказати.

Біл так доказує лицемірство американських учителів: „Вони врочисто навчають про лихо алькоголізму, і приватно пють. Вони знають про ріжні лиха в громадянстві, що до неба кличуть про пімсту, і діти знають, що вчителі знають, одначе в класі вчителі вчать гарні абстрактні теорії, а потім хвалять місцевих людей, котрі є відповідальні за різкі нарушення цих теорій; поза школою ці вчителі примазуються до тих самих лихих горожан, що вони мають владу або мають суспільне значіння.

„Вони вчать про ідеальні форми правління і вчать дітей вірити, що в цей спосіб демократія сповняє свій обовязок. Потім ті діти запізнаються з місцевою політичною машиною та конкуренцію на високих становищах і тоді вони вже розуміють, що вчитель знав про це все навіть, хоч він описував їм пусті форми, що звичайно осліплювали їх на всякі недостачі в системі. Учителі курять, але тільки приватно.

„Вони навчають одні погляди в класі й в публичних місцях, а потім показують інші погляди своїм особистим приятелям".

ЧИ В АМЕРИЦІ ТРЕБА НОВИХ ШКІЛ.

Каже Говард К. Біл:

„Америка не потребує кращих шкіл виховання, але вона потребує вчителів, які йдуть за кращими правилами виховання, хіба що вони так справді вірують. Цей фальш тягнеться по всій шкільній системі, від найнижчих шкіл до найвищих".

Так воно є часто: домагаються нових установ тоді, як стара сповнила би своє завдання, якби люди виконували щиро свої переконання без ніякого фарисейства.

ЧИ ТРЕБА БІЛЬШЕ ЛЮДЕЙ.

На зборах „Союзу для студіювання дитини" в Ню Йорку розвелася завзята дебата за те, чи порадно людям давати наукові інформації про контролю уродин.

Д-р Гана Стовн заявилася за те, щоби давати. Деякі бесідники були проти цього. Один з них говорив, що такі інформації зменшили би число уродин, а тимсамим здержали би зріст населення, як цього нині всі держави собі бажають.

На це д-р Стовн відповідала, що новочасні соціольоги (вчені, що розсліджують людські суспільности) доказують, що стала, себто не збільшуючася й не зменшуючася людність краща ніж зростаюча. Крім цього, — говорила вона, — заборона давання інформацій про контролю уродин нічого не помагає. В Італії, наприклад, від настання фашистівського режиму Мусолінія заборонено подавання таких інформацій і уряд веде спеціяльну агітацію за зріст населення і подружжя, а тимчасом від приходу цього режиму число подруж там постійно зменшується.

Звичка.

— Чому то той Іван Кропиляк усе спить від 9. до 2. години?

— Його звільнили зі служби, та тієї звички вже він не може позбутися!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ДО ПИТАННЯ МОРАЛІ

В статті „За здорову національну мораль" п. І. Бутин порушує дуже пекучу й актуальну справу, а саме: перевиховання молоді, яка на його думку мусить „бути оперта на високо етичнім і духовім понятті національної моралі".

В чім властиво проявляється ця мораль? В посвяті, плеканні традиції та службі для Нації.

Коли в рішальнім бою перемагали римлян вороги і, коли ця програна могла мати далекосяглі наслідки, може навіть загрозу для цілости держави — приносив своє життя в жертву Батьківщині провідник римських відділів. Він, щоб удержати запал своїх легіонів, кидався в саму середину ворожих рядів, а шаблі і ворожі списи розшарпували його тіло. Одначе ця його кривава посвята будила могутній запал, додавала нових сил і відваги, переміняла збайдужнілих і зневірених у героїв. З непобореною вірою і з нечуванним запалом кидалися тоді в бій, і хоч багато своїм трупом мостило шлях до побіди, то вкінці перемагали.

А наш Святослав Завойовник? Той, що в одному безвиглядному положенні сказав: „Поляжемо, а не посоромимо землі української. „Мертві бо, сорому не мають". Що кинувся св бій і здобув перемогу.

Приклади ці вказують промовисто, як то посвята стає джерелом успіху. Але на посвяту здібні лише високо моральні одиниці й народи. Бо саме суттю морального життя є: всі свої змагання підпорядкувати рішучому наказові — Волі Нації. Бо жертвенність і моральність це майже однозначні слова: це — підпорядкування всіх своїх думок, плянів, намірів, слів і чинів — одній великій Ідеї.

Таким чином посвята — підставовий закон моралі. Невжеж кожний з крутянських героїв здавав собі справу з того, що їх триста проти шеститисячної навали озвірілих матросів не встоїть. Але свята любов Батьківщини кинула їх на цей кривавий шлях, казала їм не уступати навіть в обличчі смерти.

Тому, ми цінимо жертву. Бо жертви вказують на високий моральний рівень народу, збагачують традицію і стають прикладом для отих, ненароджених. Жертви поривають до чину. Жертви родять віру в перемогу. І тому треба виховувати цілу суспільність в оцій моралі жертвенности іплеканні традиції. Бо лише високо моральні суспільности і нації, які плекають память минулих славних днів є дзібні панувати. Ті суспільности, що не відчувають овязків супроти тих, „що відійшли", які не памятають минувшини, не вірять в мораль своїх синів — ніколи не можуть перемінитися в Націю.

Приклад: Гуни! Адже в старині і в середньовічні їхні орди були постраху Европи. Жорстокий ватажок — Атилля провадив їх від побіди до побіди. Але безтрадиційність не дозволила лишити йому сліду своєї діяльности. Його держава по смерти розпалася, хоч сягала від Каспія до Рену, і від Балкану до Данії. А гуни минулися так, що й сліду по них не осталося.

З цього наглядно бачимо, що мораль проявляється теж і в традиції. Найвищим одначе законом моралі є служба Нації. Суттю морального життя є: бачити своє щастя в безупинній праці для Нації, в тому, щоби всі свої сили і життя посвятити Їй.

Служба Нації є отже найвищим наказом. А свідомість сповненого обовязку є кожночасною нагородою.

І тільки високоморальні народи, які всеціло підпорядкувалися оцьому безоглядному наказові, мають перед собою світле майбутнє. Бо з моральним загниванням — починається загибіль народу.—(„Голос Нації").

Степан Радович.

— Ваш чоловік зраджує вас, мусите добре вважати на нього! Найкраще слідкуйте кожний його крок.

— Добре, колиж бо він летун!

ЗЛОБА

Французький письменник, Олександер Діма, (син) був раз на обіді у лікаря Фісталя. Лікар хотів вихіснувати гостину письменника, тому просив, щоби Діма написав йому щось в альбомі на спогад. Жартовливий письменник без надуму схопив за перо та став писати:

Відколи чесний Фісталь
Лікарем став
Скасували шпиталь . . .

— Ох, ви підхлібнику, підхлібнику!—відізвався врадуваний лікар, що заглядав через плечі в альбом.

А тимчасом Діма написав четвертий рядок:
Й отворили два цвинтарі.

Купфершмід відвідав свого приятеля та на своє здивування бачить, що цей лежить на канапі з звязаними руками, а на його животі лежить дорогий вазон із китайської порцеляни.

— Йой, що робиш?!—дивується Купфершмід.
— Я лікуюся із щикавки.
— Ти збожеволів?! То так лікуються люди із щикавки?
— Це найліпший спосіб.
— Якжеж це може бути?
— Що значить, як? Попробуй ти щикнути, як тобі на животі лежить дорогоцінний вазон із китайської порцеляни, а ти її не можеш держати руками!

Гість: Вейтер, цей рак має лиш одну половину щипців.

Вейтер: Так, другу втратив у двобою . . .

Гість: Коли так, то прошу мені принести переможця.

Дадлей Гопс.

ВОСТАННЄ

Хоч Міллер уже шість місяців працював у цьому інтересі, не міг він звикнути до страшної думки, що він вломник. Ніхто його не вважав за вломника, і не повірив би йому, навіть якби він божився, що він є ним. Його зверхній вигляд був такий невинний—це був бліденький, несміливий чоловічок, що носив на собі скромний одяг і цавсіди ходив із парасолею.

Останній влом визначили йому на цей вечір у пятницю. Він вийшов із своєї хати, як звичайно пів до пятої пополудні, попрощався із своєю жінкою та дітьми.

— Ти певне прийдеш нині пізно?—спитала жінка.

— Так. Не чекай на мене.

На вулиці минав він довгий ряд таких самих домиків. Мимохіть глянув на один дім з числом 13. Туди мав вибратися цієї ночі. Стало йому соромно. Тільки думка, що від понеділка ціле його життя зміниться—приносила йому полекшу.

Останні місяці тягнулися за ним як мариво. Почав він від довгів—рахунки облягали його з усіх боків. Потім викинули його з банку. Він не мав сміливости признатися перед жінкою, що лишився без посади. Не сказав про це нікому, з винятком Дреля. Дрель був зовсім нецікавий тип; він познайомився з ним в шинку при пиві.

— Сам не знаю, що маю робити?—сказав він щиро перед ним.—Кишеня моя порожна.

Дрель проявив спочування для його долі. Він виглядав як втілення добробуту.

— Чи не могли би ви мені щось порадити?—спитав Міллер.

— Гадаю, що щось можна буде зробити. Прийдіть сюди в четвер, година девята. Але нікому ні слова. А дома скажіть, що маєте понадбюрові години.

Міллер приняв дружню поміч із вдячністю. Випили кілька пляшок. Накінець Дрель сказав, що потребує його, щоби був присутній при розмові з одною особою. Міллер не мав сміливости розпитувати за подробиці, щоби не образити свого доброділя.

Щойно коли він опинився перед темними вікнами одної віллі, зрозумів, у чому річ. Не мав сміливости втікати. Дрель заявив, що єдине, що може його врятувати у такій ситуації, це послух, сліпий послух.

Десять хвилин пізніше сказав йому Дрель:

— Твоя нинішня пайка це 50 фунтів. Гарна пайка, правда?

Міллер піддався. Був пригноблений і обурений, але мав з чого жити. Від цього часу працював разом із Дрелем.

Дрель повторяв йому:

— Тільки вважай, що твоя жінка нічого не довідалася.

— Але що я маю сказати, коли виходжу вночі?

— Скажи їй попросту, що тебе перекинули до іншого відділу для нічної висилки листів.

Жінка Міллера мала до нього довіря і вірила йому. Міллер мав увесь час докори совісти, але мав чим платити всі видатки і робити дарунки жінці та дітям.

За якийсь час трапилося таке, що Дрель переніс терен своєї праці на Рівієру. Міллер відітхнув подвійно, коли лишився сам і мав надію дістати посаду.

Саме того самого дня, коли думав про те, що пора почати чесне життя, познайомився він із своїм сусідом Ерчдейлом, що мешкав під числом 13.

Ерчдейл запросив його до себе, щоб похвалитися своєю збіркою дорогоцінностей. Міллера не цікавили ці предмети як прикраси, але мимохіть подумав, що це була би легкодушність прогаяти таку чудову нагоду. Ринва цього дому так близько була вікна . . .

У пятницю ввечір вертався він пів до одинацятої додому, випивши трохи вина. Він був сильно схвильований. Ануж не вдасться і вийде скандал. Це означало руїна власна, цілої ріднї.

— Краще піду додому.

Сів у підземельну залізницю. Вийшовши наверх, побачив, що на місто впала густа, лондонська мряка. На два кроки не можна було пізнати людини. Це змінило його плян. Друга така нагода не швидко трапиться.

Пішов своєю вулицею. Довкола було зовсім тихо—ні живої душі.

Підходив до місця, де мав бути його дім. Мусів орієнтуватися на підставі тротуару, бо числа домів були закриті мрякою. Пізнав сусідній сад і тин. Уже закрут.

Закрився парасолею. Увійшов до саду і знайшов ринву. Якесь вікно було навіть відкрите. Навчився від Дреля штуки, як входити до середини. Вже був на сходах. На коридорах було зовсім темно. Але знав, що всі ці доми таксамо збудовані—входи та виходи однакові. Серце йому билось, але пішов уперед, бачучи перед очима чудові золоті чаші, які показував йому Ерчдейл.

Нарешті ввійшов до кімнати в такому самому місці, як його власне мешкання. Не було нікого. Засвітив сірник. При слабому світлі побачив перелякане обличчя своєї жінки, яка схопилася зі сну.

— Боже мій! Це ти Джордже? Якже ти мене налякав! Чи ти забув ключ, що входиш аж крізь вікно? Чи це на те, щоб мене перелякати?

І відітхнула з полекшею.

— А я вже була певна, що це якийсь вломник.

Перекл. в. г.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНКЕРС, Н. И.

Листопадове Свято.

Дня 15. листопаду відсвятковано в нашій громаді торжество української державности концертом, який випав під кожним оглядом надсподівано добре. Душею концерту були злучені хори під умілою диригентурою місцевого вчителя п. М. Фатюка. Були це такі хори: „Боян" з Йонкерс, Укр. Хор з Ню Йорку і Хор Укр. Молоді з Бруклина. Кім цього виступав ще дитячий хор з рідної школи. Усі точки хору випали дуже добре. І не було „плаксивих" пісень, а були бадьорі, стрілецькі, дійсно — Листопадові. Солістка панна А. Дучинська і соліст п. Ординський збирали рясні заслужені оплески, бо публика не могла налюбуватися їх співом. Дитячий хор відспівав кілька пісень, а присутні не щадили своїм діточкам оплесків, за що дітвора своїм поклоном дякувала за признання. Не менше добре вивязалася з пяно-акомпаніяменту панна Емілія Середа.

Патріотичне вступне слово і заклик до збірки на рідний край виголосив наш красноріччивий парох о. М. Кінаш, а святочну промову мав редактор д-р Л. Мишуга, що закликав американських українців ставати в ряди тих українських націоналістів, що там на рідній землі свого життя не жаліють для рідної справи. З чуттям віддала панна Леся Кінаш декламацію „Листопад", а знову школярка К. Фецко, мала лемкиня, віддеклямувала коротенький вірш, вимовляючи слова зовсім поправно.

Публики зібралося понад 500 осіб. Переведена на концерті збірка принесла 70 долярів.

Під кінець громадянин В. Мандзій, забравши слово, подякував усім приявним за участь, а особливо подякував молоді за її спів.

По відспіванні „Живи, Україно" гості розійшлися домів.

На концерті зложили по $2: Марія Тукер, Марія Кінаш; по $1: В. Мандзій, І. Дучинський, Катерина Вдовин, Марія Лабяк, Т. Карплюк, о. Л. Чапельський, д-р Л. Мишуга і о. М. Кінаш.

Решта дрібними жертвами. Гроші вислано до краю через Обєднання, а то $50 на інвалідів, а $20 на Рідну Школу.

Присутній.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

РАКАВЕЙ БІЧ, Н. Й.

На читальню в Поздячі, повіт Перемишль.

На повицу ціль переводив збірки комітет односельчан в Ню Йорку. Жертвували по $10: Д. Олешко, П. Дмитриха і С. Гнира. По $5.00: Д. Мадай, С. Осціславський, М. Павлишин, Текля Чосник (жінка С. Чосника), Анна Федаш, Гр. Чуба, Марія Матейко (жінка Ів. Матейка), Ол. Матейко, Євка Матейко (замужна Бобич), Ксеня Матейко (замужна Кукель). По $2.00: Анна Матейко (замужна Гуменюк), Юлія Крайцарик (замужна Коростіль), ф. Павлина. По $1.00: Пар. Чуба, Мик. Хомняк, Ан. Онисик, І. Пашкович. По 50 центів: Ів. Богера, В. Антошків, Кор. Лучка, Іл. Павлікій, П. Гладкий, П. Пирняк.

Збірка в греко-католицькій церкві в Джерзи Ситі, Н. Дж., $3.71. Процент від грошей $2.37. Дрібними датками зібрав С. Гнира $1.25. На забаві в тов. Івана Матейка зібрано $22.00.

Разом зібрано $122.33. Попередно проголошено $510.95. Разом $633.28.

З тої суми вислано до краю на будову читальні Просвіти в Поздячі $500.00.

Комітет отримав листа з подякою від управи читальні Просвіти в рідному селі, в котрому, між іншим, читаємо таке:

„Гроші Ваші, це не тільки поміч матеріяльна. Отвираються очі нашим перевертням кацапам. Немов діти дивляться на світ і бачать, що українці, хоч розсипані по цілому світі, творять одну родину, а кацапи немов юродиві відреклись своєї матери й осталися самі одинокі, засуджені на певну політичну смерть Вони свідомі своєї вини, вертаються до материного лона і стають вірними синами. Знаємо, що коли ми тішимося, то і Ваші серця наповнює радість; коли ми сумуємо, Ви душею є при нас, та не можете уявити собі, яка радість панує у нас, коли бачимо, що кацап, котрий ще місяць тому співав „За Русь Святую", нині хилить голову і свідомий своєї вини і вини своїх колишних провідників, вступає в ряди просвітян, співає „За Україну" і стає найзавзятішим ворогом тих, котрі недавно були його ворогами.

„Тепер опишу Вам про хід будови.

При виробльованню дозволу на будову ворожі нам чинники внесли спротив, котрий певно був би здержав будову. Але завдяки відповідним заходам ми довелі дістали. Будова на диво пішла скоро. Нарід з охотою спішив до праці, щоб доказати, що в єдності сила, щоб вже раз зломити голову кацапській гидрі. Дивувались доокличні люди, котрі бачили, як ми немов мурашки увихаємось при праці Вкінці вичерпались гроші, а тимсамим праця мусіла припинитись. Та щоб не сміялись з нас вороги, ми затягнули з банку позичку і робота пішла дальшим ходом.

„Нині в нашій Просвіті перша забава. Яка радість. Це немов перший Великдень на волі. Всі прийшли, старі, молоді, діти, все тішиться, бо ми в своїй хаті, а це завдячуємо нашому краянові Іванові Матейкові, котрий заохотив нас до праці, започаткував це діло та поінформував Вас про наше положення. В найближчому часі, коли буде все скінчене, зробимо знимку з нашої Просвіти і пришлемо Вам, щоб Ви знали, на що підняли труд і складали тяжко запрацьований гріш. Думаємо, що будете задоволені з будови, так як кожний з переїжджаючих подивляє нашу Просвіту.

„Просимо прислати нам спис дальших жертводавців, котрі не забули за рідний край та котрі відчули заклик поневолених на рідній землі українців. Імена товаришів комітетових та товаришів і товаришок жертводавців увіковічнимо в хроніці будови нашої читальні, бо інакше ми не всилі Вам віддячитись".

Цей лист пояснює точно справу будови. Читальню вже викінчують і тимсамим приєднують до праці для української справи колишніх збаламучених русофілів. Хоч місцевий піп-кацап перешкоджує тій праці, хоч певно й від влади їм не браке труднощів, то наші земляки не піддаються і добре діло поступає вперед. За це їм честь і слава.

Та не забуваймо, що читальня ще не викінчена, що треба ще в ній належної обстанови, що треба буде книжок, газет та іншого освітнього вивінування. Тому треба далі вести збіркову акцію, треба їм далі помагати, щоб очистити наше село цілком від кацапщини і поставити його за приклад усій околиці.

Хто з земляків ще не дав своєї жертви на ту ціль, цей нехай зробить це негайно.

За Комітет:
Степан Чосник, голова;
Пилип Дмитриха, касієр;
Іван Матейко, секретар.

По всі інформації треба писати та жертви пересилати на адресу секретаря:

John Mateyko,
105—37 Boulevard,
Rockaway-Beach, N. Y.

ЕЛЕКТРИЗОВАНА ФАРМА.

Модерну електризовану фарму показували у Стерлинг, Вірджінія, делегатам Конференції Світової Сили, котра недавно тому відбулась у Вашингтоні, Д. К.

Там вітраки проходолжували довгу молочну стайню, мале радіо пригравало для приємности фармерів тай коров підчас доєння, розуміється електричними апаратами. Сітки на отворах молочної комори заелектризовані для нищення мушні. Ніхто не болить спина від накидування сіна; до того служить електричний накидач, контрольований одною людиною.

На фармерськім подвірю бачимо повне освітлення, ручний мотор з вилетами до стайні та гаражу, помпу і гудок. У молочній коморі електричний холодник молока та повітря й огріває води.

У шпиклірі зерно мелеться, мішається, а кукурудзу лущиться електричними машинами. В курниках заведено ультра-фіолетове освітлення, а в майстерні фармера все електричне знаряддя. Навіть держання коров поза стайнею контролюється електрикою. Дротяний пліт навколо пасовиска настільки заелектризований, щоби прогнати худобину, коли наблизиться. Після одного чи двох дітхнень товарина чи свині держаться здалека.

Дім фармера повний приладів для улегчення господині виконувати домашню працю. Прасує електрична машина, а варить автоматична електрична піч. Посудину змиває електрична машина, а також бє масло. Вгорі, у чепурній низькій спальні контролює температуру прилад, котрий виглядає немов надто велике радіо. В кухні електрична ледівня, годинник, пательні, жарівник, самовар, пральня та огрівач води.

Це все коштує $3,000, крім електричних дротів. Таку фарму показувано як зразок „пересічної американської фарми завтрішнього дня".

Фліс.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На інвалідів.

На іменинах Юлії Пісечко зібрано на інвалідів $8.05. Жертву зложили: Д. Козел, Марія Потучко, Юлія Пісечко, В. Фидин і Анна Сивуляк по $1; С. Цуцура 65 ц.; І. Зінський та Ольга й Марія Пісечко по 50 ц.; Н. Н. 40 ц.; М. Фалечак і Катерина Лисик по 25 ц. Гроші вислано через Обєднання.

А. Сивуляк.

ВІЛМІНГТОН, ДЕЛ.

На інвалідів.

На весіллю в громадян Білецьких з нагоди вінчання їх доньки Марії зібрано на інвалідів $6.50 та вислано ту жертву через Обєднання на призначену ціль. Збіркою занявся о. Іван Палій, а також побажав молодій парі всього доброго, а зібраним гостям подякував за їх датки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. П., Кревил, Н. Й. — В нашій новинці було подане імення правильно: Іван Попів і Микита Попів. Доповнюємо, що хлопчина пошпортався здріт і впав на кусень заліза та покалічився. Це сталося 21. лютого 1935 р. Ми раді, що Ви бодай дістали таке гарне відшкодування.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (55)

Розгойдуючись на галузях дерев і перескакуючи з галузи на галузь, Тарзан поспішав до того місця, де він скрив двох білих мужчин: Олд Таймера і Кида. По дорозі він натрапив на малпу Нкіму, яка, побачивши його, жалібно заверещала: „Там багато людей-леопардів, вони знайшли нас і хотіли повбивати".

Не звертаючи уваги на базікання малпи, Тарзан поспішав уже вперед, щоб чимскорше добитись до білих. Кожна секунда числилась, у кожній мінуті дикуни могли повбивати їх. Хто зна, може вони вже їх дістали, думав собі Тарзан. Вповліжкі Тарзан побачив те велитенське дерево, на якому були заховані Кид і Олд Таймер.

Він скочив на одну залузь цього дерева. Тимчасом Кид і Олд Таймер ратувалися так, як могли. „Видряпаймося вище", занвважив Кид; „це бодай продовжить на пару хвиль нашу свободу і наше життя. Ох, як я хотів би бути тепер Тарзаном", закінчив він сумно. У той мент один з дикунів закинув на нього шнура.

Та в тійже секунді їм понад голови майнула постать Тарзана. Схопившися одною рукою за галузь дерева, він другою зловив шнура. Тепер його запримітили дикуни й підняли крик: „Велитень, той білий велитень, що ми його шукали, є на дереві". Деякі дикуни відскакували з радости, бо були певні, що вже тепер він їм попався в руки.